

MATERIALS

RECULL DE CITES I REFERÈNCIES

(Algunes s'aprofitaran de cara al guió del documental)

- “És obvi, és clar, que es tracta de persones, però també és cert que a les persones no les coneixem per xifres, sinó per un tracte directe, allò de mirar-se als ulls i saber l'existència d'algú que de fet és igual en tant que és ésser humà, però que és diferent, desconegut.” (p.12)

Acomiadament

Suggeriment: es pot donar a l'alumne i invitar-lo a que ell o ella expliquin el seu comiat.

“A trenc d'alba ens havia despertat la mare, fresquejava ja a finals de setembre. Les maletes a punt, al capdavant de la cambra. Vaig sortir al pati a rentar-me la cara a la palangana verda, al costat del nostre banc d'argila. Sense saber per què, se'm va fer un nus a la gola, era el dia assenyalat, havíem de marxar cap a un futur millor. Inconscients, encara, de la transcendència de tots els nostres gestos, dels detalls d'aquelles hores que ens quedarien per sempre gravades a la memòria, la nostra veritable frontera. (p. 181)

“Encara et recordo, àvia, dalt del turó, sota un cel clar. No he pogut soterrar mai en l'oblit les teves llàgrimes, la teva figura blanca agitant un mocador...els ulls i la gola que deixaven anar un plor desconegut fins llavors, diferent del plor infantil. Ens allunyàvem lentament i no paràvem de mirar enrere, sense saber encara que aquell camí no el faríem mai més de la mateixa manera.”

“(Avi), tu et vas quedar sol al peu d'aquell vaixell enorme, just quan ens pensàvem que el dia no podia ser millor, quan la nostra lògica infantil albergava la tendra esperança que tu continuaries amb nosaltres el viatge, que ens acompanyaries a descobrir aquell nou món que ens esperava, que veuries fets realitat els somnis que tu ens descrivies, que les oportunitats es farien reals davant dels teus ulls.

“L'abraçada es va desfer quan ja no hi va haver més temps. Al Mohamed, de cinc anys, el va haver de desenganxar de les cames de l'avi aquella senyora que viatjava amb nosaltres. Encara a dins del vaixell, no parava de cridar:

—Jo no vull anar a Espanya, avi, vull quedar-me amb tu, que demà hem d'anar a plantar les patates.

Najat El Hachmi, *Jo també sóc catalana*

- El encuentro con el Otro, con personas diferentes, desde siempre ha constituido la experiencia básica y universal de nuestra especie.

- Para mí, el mundo siempre ha sido una enorme torre de Babel, sólo que en esa torre Dios no sólo mezcló las lenguas, sino también las culturas y las costumbres, las pasiones y los intereses, y la pobló con sujetos ambivalentes que aunaban en su ser al Yo y al no-Yo, al de casa y al de fuera, a uno mismo y al Otro.

Ryszard Kapuscinski, *Encuentros con el Otro*

- Tal vez la función de Europa, después de las atrocidades del siglo XX, sea mostrar que podemos vivir como invitados los unos y los otros. Como huéspedes, esa maravillosa palabra que denota tanto a quien acoge como a quien es acogido. Y lo dijo [Steiner] el día en que un vídeo nos rompía los ojos: un joven de Santa Coloma de Cervelló dándole una patada en la cara a una joven inmigrante que se encontró en el metro.

[Palabras de Steiner glosadas por Xavier Antich en *La Vanguardia*.]

- Los beneficios de la inmigración son tan abrumadores que ya es difícil imaginar hoy en día una sociedad avanzada sin ella.

Joseph E. Stiglitz, “La inmigración y sus causas”
(conferencia dictada en Salamanca el 22 de julio de 2007).

- Posseir dues cultures i llengües és millor que tenir-ne una. Dominar-ne tres, millor que dues; quatre, millor que tres, i així fins a les vint-i-vuit en què, segons sembla, es comunicava oralment o per escrit el meu admirat explorat, orientalista i etnòleg Richard Burton.
- Sumar, sumar sempre, deia Gaudí, al·ludint a les múltiples fonts de la seva creació portentosa... Ben aviat la immigració extracomunitària de la Península arribarà al 15% de la població total, i cal que ens preparem per afrontar amb èxit la convivència. La preservació del que és propi no és incompatible amb l'acceptació de l'aliè en la mesura en què sigui acceptable i es compagini amb els valors i les lleis de la societat democràtica. Hi haurà subsaharians i magribins que se sentiran catalans i d'altres, espanyols. Potser, amb sort, se sentiran totes dues coses alhora. No posem portes al camp... Insisteixo, insisteixo un cop més: sumar, sumar, mai restar.

Juan Goytisolo, *Diàlegs sense fronteres*

- Todos somos distintos, difícilmente unificables, pero estamos unidos por muchas conexiones culturales y políticas, financieras y geográficas, positivas y negativas. Han desaparecido los imperios y las ideologías unificadoras. Se han acortado las distancias y los que estaban lejos ahora están cerca, con la emigración... Necesitamos a todo el mundo, incluso a los más débiles... Son necesarios el diálogo y las relaciones inclusivas con todos los sujetos.

Andrea Riccardi, *Convivir*.

- La inmigración es un libro a medio escribir en el que las personas de fuera tienen que anotar su cultura y luego leerlo entre todas. Integración no significa “necesitamos que tú me integres” ni “tú tienes que conocerme a mí”. Ambos tienen que acercarse y ser permeables.

Bombo N’ Dir, mediadora cultural senegalesa. Entrevista en *La Vanguardia*

- El país nuestro no lo podemos olvidar nunca. Tu país es tu país, aunque estés tiempo sin volver. Y de la gente que conozco, el que no va cada año, lo hace cada dos o tres y mantiene allí parte de la familia....También nosotros tenemos la culpa por no explicar nuestra religión. El Islam está contra todo esto del terrorismo, nuestra religión no es así, hay que integrar, hablar, respetar.

Entrevista a *La Vanguardia* (4 febrer 2008) amb Mohamed Attaouil, president de la Associació cultural Al Hilal de Salt.

- La gente va a seguir buscando mejorar su vida mediante el movimiento. Ir de unos lugares que piensa que son peores hacia otros lugares que piensa que son mejores. Esto es irreversible y está en el núcleo del pensamiento humano.

Fernando Pessoa, *Letras libres*, juliol de 2002.

- Educación e inmigración constituyen un binomio altamente delicado. Lograr la cohesión social y garantizar la igualdad de oportunidades para todos son los dos grandes y difíciles retos que deben lograrse.

Editorial de *La Vanguardia*, de 18 de gener de 2008.

- La identitat i la integració són conceptes complexos i polisèmics. L’educació intercultural és una educació per a tots i l’objectiu no és tant l’educació dels culturalment diferents sinó una educació en la diversitat cultural i per viure en una societat diversa. Hem d’aconseguir una educació intercultural de qualitat capaç de combinar la igualtat d’oportunitats amb el respecte a la diversitat. Són qüestions de fons que requereixen molta pràctica i molta recerca.

Xavier Besalú, professor de Pedagogia de la UGD. Coordinador de les publicacions ”Construint identitats. Espais i processos de socialització dels joves d’origen immigrat” i “Educar en societats pluriculturals”

- ¿Qué diferencia a un negro de un blanco?
Ponga un europeo de raza blanca desde su infancia en un entorno yoruba y crecerá como un yoruba.

Wole Soyinka. Premi Nobel de Literatura, 1986. *La Contra de La Vanguardia*, 31 1 08

- —¿Cómo ve a los jóvenes inmigrantes?

—Me veo a mí mismo. Jóvenes confusos, que se sienten rechazados, que buscan su lugar y no lo encuentran, que están al filo de la exclusión. Por eso creo que el hip hop puede ayudarles.

Kader, grafitero, en “La Contra” de *La Vanguardia*, 24 de gener de 2008.

- “Sé que alguien va a dudar antes de sentarse junto a mí”.
Immigrant del Magreb en un reportatge de *La Vanguardia* 10 de juny de 2007: “Los desafíos de la inmigración”.
- “Hay gente que llega a considerarse inferior, ciudadano de segunda categoría”.
Immigrat equatorià en el mateix reportatge de *La Vanguardia* 10 de juny de 2007: “Los desafíos de la inmigración”.
- “Decir que soy un símbolo de integración sería un discurso peligroso, porque querría decir que el tema está solucionado, cuando hay todavía mucho por hacer y mejorar.”
Najat el Hachmi, guanyadora del premi Raimon Llull per la seva novel·la “L’últim patriarca”. Entrevista a *La Vanguardia*, 2 de febrer 2008.
- “Molts diran (i em sembla que és un corrent cada vegada més important) que per aconseguir l’objectiu de la convivència amb l’altre, el que hem de fer és deixar d’insistir en la diferència per buscar, sota la diversitat corporal i cultural, la humanitat comú, una condició necessària per qualsevol diàleg. [...] Ignorar la diferència està bastant bé quan la diferència vol ser ignorada. Els problemes sorgeixen quan la diferència exigeix ser reconeguda com tal. [...] En definitiva, tot es redueix a espais. Poden compartir, cívicament, el mateix espai gents de pràctiques diferents o s’han de sacrificar les diferències per poder compartir espais cívics? És una pregunta que ve de lluny, que es troba ja en el pensament grec i que encara desperta tot tipus de debat i opinions.”

Ramon Sarró, antropòleg, en una entrevista personal.

- Aún reconociendo la complejidad del problema, buscarle soluciones progresivas es un deber sagrado, insoslayable. La Tierra es la casa común de todas las personas y pueblos que, en la más radical instancia, somos la raza humana, la humana familia de Dios”.
Pere Casaldàliga (Bisbe emèrit de Sao Felix do Araguaia, Brasil.) En el marc del XXVII Congrés de teòlegs Joan XXIII celebrat a Madrid al setembre del 2007, sota el lema “Fui emigrante y me acogisteis”.
- Yo he llegado a vivir con dieciséis personas. No porque quiero! Ojalá tuviera mi espacio. A mí me han acogido y tengo que acoger.
Radouan Amazig, del grup de música berber “Asanf” i del col·lectiu Cornellà sense Fronteres, en una conferència.
- Ens trobem en una nova etapa en la que hem d’èsser conscients de la diversitat de la nostra societat i atendre les seves necessitats. El nostre objectiu és arribar a nous públics. Sabem que és complicat degut a la llengua, però pensem que seria terrible no donar cap pas en aquest sentit.
Miquel García, president de la Comissió de la Diversitat de TV-3

- El principio de todo respeto y tolerancia es el conocimiento del diferente. La escuela es la gran oportunidad – para muchos, la única- de conocer otros ciudadanos con otras lenguas, religiones y culturas...Aprovechémosla!

Elisabeth Coelho, pedagoga canadenca especialista en educació multicultural i plurilingüe. Entrevista a La Contra de LaVanguardia, 4 de febrer 2008

- El verdadero progreso de la civilización no es el de los avances tecnológicos, es el moral. Eso ya lo definía Tagore. Y en ese sentido creo que todavía nos queda un recorrido muy largo.”

Ramin Jahanbegloo, filòsof iranià, autor d'*Elogi de la diversitat*.